

VALDEMAR KOPPEL

[...]

Første Flugtforsøg: over Humlebæk til Svenskekysten

Mandag den 4. Oktober 1943 sent paa Eftermiddagen da det allerede var helt mørkt, sad min Hustru og jeg, noget travrige og meget nervøse, paa en Bænk paa Klampenborg Banegaard og ventede paa Toget fra København, med hvilket vi haabede at kunde slippe usete og uskadte til Humlebæk. I 8-10 dage havde vi været Flygtninge og ikke boet hjemme, men hver for sig rundt om forskellige Steder. Nu var det meddelt os, at vi kunde komme med en Baad fra Humlebæk til Sverige, og efter at vi havde skrabt noget Bagage sammen var vi kørt i en Taxa ud til Klampen-

borg; Hovedbanegaarden i København turde vi ikke tage til af Frygt for Gestapo, som mentes at ligge der paa Lur efter Flygtninge. Her i Klampenborg skulde vi saa mødes med min Søn, der lige var løsladt efter et fuldkommen uforskyldt Ophold i Vestre Fængsels tyske Afdeling, og hans Familie. Han var den 29. August blevet anholdt – for anden Gang – som mistænkt for at have overladt Kælderen i sin Villa til Redaktion og Fremstilling af et illegalt Blad og havde nu paa denne Mistanke siddet en Maaned, uden at det faldt de snilde Tyskere ind, at det var den ganske lignende Nabovilla, i hvis Kælder de kriminelle Ting var foregaaet.

Nu sad vi altsaa paa Stationen i fuldkommen Mørklægning, der dengang forekom os et Værn, og Minutterne sneg sig af Sted. Pludselig hørte vi en høj, klar Barnestemme, der fornøjet sagde himmelhøjt uden Hemninger af nogen Art: »Vi skal ud og bo et nyt Sted.« Vi kendte Stemmen, det var Karens, vor lille treaarige Datterdatters. Som man almindelig gjorde med Børn under disse Dages Flugtforsøg havde ogsaa Karen faaet noget bedøvende ind at sove paa, men Virkningen viste sig til en Begyndelse nærmest som en Opstemthed, der gjorde Barnet uimodtageligt for al ydre Paavirkning og alle Opfordringer til at tie stille. Samme Fænomen blev i disse Dage gentagne Gange konstateret med Børn. Det var jo ikke saa heldigt, og godt var det, at der den Aften ingen Gestapomænd var paa Klampenborg Banegaard.

Ikke "Blodpenge"

Toget var fuldt af jødiske Flygtninge, der var overlæssede med Bagage og søgte at skjule sig saa godt som muligt i ubelyste Kroge. Paa Stationen i Humlebæk modtoges vi af en os ubekendt Mand, der førte os ad en uendelig lang Vej til en Fiskerhyttes trange Stue, hvor der ved Bordet under Petroleumslampen sad en ældre bred-

skuldret Fisker, med hvem vi skulde forhandle om Prisen for Overfarten. Efter at han var begyndt med at erklære, at han og hans Kammerater ikke ønskede at tage "Blodpenge" – det var hans eget Udtryk kom det dog, efter nogen Tøven, frem, at han havde tænkt sig 12.000 Kr. for os fem (mig og min Hustru, min Søn og Svigerdatter og Barnet). Vi havde før Opbrudet rustet os med alle de rede Penge, vi i Hast havde kunnet skrabe sammen, men alligevel, 12.000 Kr. Ved et spagfærdigt Modforslag nedsattes Summen til 10.500 Kr. – de 10.000 Kr. som den egentlige Betaling, de 500 som en Slags Trøstpræmie til Fiskerens Hustru, der skulde sidde hjemme i Angst, mens Manden var ude paa den sikkert ikke ufarlige Færd. Set fra Fiskernes Synspunkt var Betalingen vist ikke overdreven. En Gennemsnitspris paa 2000 Kr. pr. Hoved for Transport over Sundet var i de Dage ganske almindeligt; der betaltes af velhavende Jøder op til 4-5000 Kr., og der nævntes Eksempler paa langt større Summer, helt op til 40-50.000 Kr. Man maa erindre, at Fiskernes Risiko var meget betydelig. De udsatte sig baade for Fængsel og Konfiskation af deres Baade og Fiskeredskaber, for ikke at tale om, at de kunde blive skudt i Sænk. Netop samme Aften, som de her skildrede Begivenheder fandt Sted, gik otte Fiskerbaade, fuldt lastede med Emigranter, over til Sverige fra Snekkersten, men alle Fiskerne blev taget af Gestapo, da de vendte tilbage, og sendt til Horserød, hvor de fik en ret umild Behandling. Jeg saa dem selv derude; der var nogle herlige Typer imellem dem, store kraftige unge Mænd, der ikke havde tabt Humøret, men det var os andre strengt forbudt at inklade os med dem.

Der bør ogsaa tilføjes, hvad der fortæltes, og hvad jeg hverken kan bekræfte eller afkræfte, at Fiskerne undertiden tog fattige jødiske Emigranter med over helt gratis, og at der skal have været Eksempler paa, at en Fisker, naar han havde indtjent den Sum,

han forud havde foresat sig – ca: 50.000 Kr. – derefter fortsatte Virksomheden uden Vederlag. Det var i alt Fald Dage, hvor Hundrede- og Femhundredekrone-Sedlerne flagrede rundt i Luften og dalede ned en Smule overalt. Hvad var Penge værd, naar det gjaldt at redde sit Liv og en menneskeværdig Tilværelse ud af Gestapos haarde Greb?

Saa jeg betalte med roligt Sind de 15.000 Kr., mens et Skær af Guldglans, der bestemt ikke kom fra den svage Petroleumslampe, bredte sig i den lille lavloftede Stue.

Fanget!

I Ruskregn og Blæst og Mørke begav vi os saa af Sted, næsten famlende os frem, ikke ned mod Havnen, der mentes at være under Observation af Tyskerne, men nordpaa i Retning af Sletten, hvor Baaden skulde ligge paa et formodentlig sikkert Sted. Jeg gik bagest sammen med en ung københavnsk Student, senere landsretssagfører Peter Ditlevsen, der havde været med til Arrangementet, og en Fisker, som trak en Cykle, hvorpaa en os tilhørende fuldstoppet Køjesæk var læsset. Vi var et nemt Bytte. En første tysk Bil kørte forbi os uden at bemærke os – vi forsvandt alle bag om Træer eller ind bag Mure – men kort efter kom Bil Nr. 2. Eller maaske var det den samme Bil, der var kørt fejl og nu vendte om. Den blev min Skæbne. Fiskeren ved Siden af os raabte: »Ind i Haven!« og forsvandt selv, idet han masede sig igennem en Tjørnehæk; kun Studenten blev tilbage for at hjælpe mig, der famlede hjælpeløs omkring, blændet af Skæret fra den sig langsomt nærmende Bil, der standsede lige foran os. Der er ikke meget at tilføje, jeg var Gestapos Fange.

[...]